

Nemška ofenziva se nadaljuje; Angleži uničili 50 bombnikov

V Parizu so priznali, da je Hitlerjeva armada zasedla St. Quentin, ki je oddaljen 80 milj od Pariza. Naciji vrgli 60,000 vojakov in na tisoče tankov na francosko fronto. Trije belgijski distrikti prišli pod Hitlerjevo oblast. Nemško poveljstvo naznanilo zavzetje glavne utrdbe Maginotove linije. Angleški letalci bombardirajo nemška mesta

BERLIN, 21. maja. — Nemška armada je sinoči zasedla St. Quentin, ki leži 80 milj severno od Pariza. Vrhovno poveljstvo naznanilo, da je zastava s svastiko zavrhala v Noyonu.

(V Parizu trdijo, da je Noyon vedno v francoskih rokah. Francoske čete kontrolirajo tu Cambrai, Peronne in La Fere, mesta v severni Franciji.)

LONDON, 21. maja. — Angleški letalci še vedno napadajo nemške komunikacijske zveze v severni Franciji. Letalski minister poroča, da so sestrelili čez 50 nemških bombnikov v spopadu v zraku v zadnjih dneh, saj jih je izgubilo polovico manj kot prej.

Z ZAPADNE FRONTE, 21. maja. — Ameriški reporterji so št. 505 in leži severozapadno od Montmedya. Poveljnik, ki je vodil napad, je dobil visoko odlikovanje. Zapadno od St. Quentin nemške čete in motorne kolone prodirajo naprej proti reki Somme. Cilj prodiranja je okupacija Calaisa, Francija, ob Rokavskem zalivu.

PARIZ, 20. maja. — Militarične avtoritete so danes prišle, da so Nemci okupirali St. Quentin, ki leži 80 milj severozapadno od Pariza. Predstavnik vojne urada poroča, da Hitlerjeve kolone naskakujejo francoske pozicije vzhodno od Cambraia, 25 milj severno od St. Quentin.

Francosi so ujeli nemške čete, ki prekoračile reko Aisne pri Bethu. Ljute bitke so zdaj v zraku na ozemlju nad La Fertom v Landreciesem, 25 milj severno od St. Quentin.

BERLIN, 20. maja. — Vrhovno poveljstvo poroča, da je bila skupna francosko-belgijska območja sila, ki se je skušala usklajati z ozemlja na južni strani reke Meuse, vržena nazaj. Na fronto je zdaj dospela nemška armada iz Holandije. Ta bo prodirala s četami, ki se nahajajo tamkaj, proti Parizu in lukam ob Rokavskem zalivu.

Paris, 20. maja. — Predstavnik vojne urada poroča, da je bila skupna francosko-belgijska območja sila, ki se je skušala usklajati z ozemlja na južni strani reke Meuse, vržena nazaj. Na fronto je zdaj dospela nemška armada iz Holandije. Ta bo prodirala s četami, ki se nahajajo tamkaj, proti Parizu in lukam ob Rokavskem zalivu.

Paris, 20. maja. — Predstavnik vojne urada poroča, da je bila skupna francosko-belgijska območja sila, ki se je skušala usklajati z ozemlja na južni strani reke Meuse, vržena nazaj. Na fronto je zdaj dospela nemška armada iz Holandije. Ta bo prodirala s četami, ki se nahajajo tamkaj, proti Parizu in lukam ob Rokavskem zalivu.

Washington, D. C., 20. maja. — Uradni krogi vidijo možnost preselitve dela Lige narodov v Združene države. Sem je dospelo poročilo, da so bili že storjeni koraki glede odhoda štaba Lige iz Zeneve v Vichy, Francija.

Preselitev dela Lige narodov v Ameriko je v soglasju s željami predsednika Roosevelta. Ta naj bi v Združenih državah pospeševal nepolitične aktivnosti Lige. Te med drugim vključujejo ekonomske študije, kontrolo nad produkcijo in prodajo opija ter zatiranje prostitucije. Informirani krogi pravijo, da premešitev tega dela Lige v Združene države bi bila logična.

Možnost je, da bo premeščen v Ameriko tudi mednarodni delavski urad. Tajnik tega urada je John G. Winant, bivši guvernir države New Hampshire. Ta urad, ki skuša izboljšati delavski standard v vseh deželah, se zdaj pripravlja na odhod v Francijo.

Zeneva, Švica, 20. maja. — Okrog 185 uradnikov in namestnikov Lige narodov je resigniralo v smislu načrta, ki določa premešitev sedeža Lige narodov zaradi vojne. Naznanilo je objavil Joseph A. C. Avenol, generalni tajnik Lige.

Beg kraljice strl obrambo Holandske

Nagla nemška okupacija letališč

Bentham, Nemčija, 20. maja. — To je povest, kako je Holandska prišla pod Hitlerjevo oblast v petih dneh po invaziji. Nacijska bliskovita vojna ni šala, toda Holandska je bila pripravljena. Vedela je, da prihaja napad, ki ga je pričakovala. Ko je prišel, se je vrgla v boj s pogumom in junastvom. Kljub temu je bil njen odpor strt v 132 urah.

Sedaj je jasno, da je Holandska šla v borbo z zaupanjem, ki ni bilo upravičeno. Poveljnik holandske armade, general Henri Gerard Winkelman, je kapituliral pred Nemci, ker so ga zavezniki pustili na cedilu in ker je kraljica Viljemina pobegnila v London.

Kakor hitro je prišlo naznanilo, da je kraljica pobegnila, je bojno razpoloženje holandskega vojaštva in ljudstva padlo. Nemci so začeli bombardirati holandska mesta iz zraka in prodirati na vseh frontah. Vsa važna letališča so bila kmalu v njihovih rokah.

Nemška roka zdaj tišči k tlom Holandsko. Noben domačin ne sme žaliti nacije. Vse to je posledica bega kraljice in članov vlade in dejstva, da zavezniške čete niso prišle na pomoč Holandcem. Vojaki so izgubili navdušenje za boj in s tem tudi svojo drželo.

Irski teroristi potopili transportno ladjo?

Belfast, Irska, 20. maja. — Tajna radiopostaja je naznanila, da so člani Republiške armade, irske teroristične organizacije, potopili angleško transportno ladjo, ki je odinila proti Skagerraku. Na ladji se je nahajalo 2800 mož. Drugo naznanilo se glasi, da je bomba, katero so vrželi člani te organizacije, poškodovala angleško municijsko tovarno. Admiralteta še ni komentirala naznanila.

ITALIJA SE BO KMALU ODLOČILA, PRAVI CIANO

Stopila bo v vojno, ko bo Mussolini dal ukaz

OS RIM-BERLIN NE-OMAJANA

Rim, 20. maja. — Italija mora in bo izrekla svojo besedo o evropskih dogodkih in čaka le ukaza dneva, je dejal grof Galeazzo Ciano, zunanji minister, v svojem govoru v Milanu ob prvi obletnici podpisa militaristične zveze med Italijo in Nemčijo. S tem govorom je Ciano pretrgal petmesečni molk o zunanjih zadevah in to v času, ko se je Italija, ki opazuje nemške uspehe v bitkah na zapadni fronti, pomaknila na rob vojne.

"Italija ne more mizati spricho dogodkov v evropskem življenju," je rekel Ciano. "Zmaga italijanskega orožja v Abesiniji in Španiji so bile le opozorilo, da se moramo pripraviti za izvedbo novega naloga. Te so končna dosega naših težej. Odlučitev bo padla, ko bo Mussolini dal ukaz. Ko bo prišel, bo Italija pripravljena."

Potemnevanje Milana in Turina, mest, ki ležita v bližini francoske meje, je bilo odrejeno. To pomeni, da se hoče Italija zavarovati proti italijanskim napadom. Ciano je v svojem govoru naglasil, da je os Rim-Berlin zdaj bolj trdna nego je bila kdaj prej. Usoda Italije je tesno povezana z usodo in bodočnostjo Nemčije.

Giovanni Ansaldo, urednik lista Il Telegrafo, glasila zunanje ministra, je v svojem govoru po radiu naglasil uspehe Hitlerjeve oborožene sile. Italijanska armada bo šla v boj, da izvojuje nove zmage, ko bo Mussolini dal povelje.

List Il Resto del Carlino je tudi naznanil, da je ura odločitve blizu. Ta piše, "da so Hitlerjeve zmage navdušile italijanske vojake, toda Italija ima še dosti časa za vstop v vojno. Poraz orjakov (Anglije in Francije) ne bo nagel. Borila se bosta odločno z zavestjo, da od te borbe zavisi vse. Iz tega razloga ne smemo biti nevoščljivi, ko vidimo, da naši tovariši v Hitlerjevi Nemčiji žanjejo uspehe v bitkah z našimi skupnimi sovražniki."

Lindbergh svari pred histerijo

Ameriki ne preti nevarnost napada

Washington, D. C., 20. maja. Charles A. Lindbergh, sloviti ameriški letalec, je na predvečer trinajste obletnice svojega poleta iz New Yorka v Pariz povedal ameriškiemu ljudstvu, da se mu ni treba bati napada, zeno pa ga je posvaril pred histerijo in vojnimi hujskaci. Amerika se bo zapletla v vojno le, če se bo vmešavala v tuje zadeve.

Lindberghov govor po radiu je bil razžarjen po vsej Ameriki. Naglasil je, da gradnja velikega števila bojnih letal ne bo zadostovala za narodno zaščito, dokler se ne bo Amerika odločila za definitivno obrambno politiko. Kooperacija med vsemi ameriškiimi državami bo omogočila letalsko obrambo.

"Ako želimo mir," je dejal, "tedaj moramo ustaviti govoriče, ki podžigajo vojno. Nihče nas ne namerava napasti in nihče nas ne more napasti. Naša nevarnost v Ameriki je notranja nevarnost. Bojazen pred invazijo od zunaj nima nobene podlage. Mi ne moremo preprečiti zunanje vojne na ameriškem kontinentu, če bodo narodi, ki žive na njem, napovedali vojno zunanjiim državam."

Lindbergh je priporočal kooperacijo med Združenimi državami in sosedji v Južni Ameriki. Baze v Južni Ameriki naj bi služile obrambnim bombnikom. Zunanja država bi lahko premagala Združene države le, ako bi njene bombnike spremljala vpadna armada. Transportacija vojaških čet z letali je velikega pomena v Evropi, ne bi bila pa v Ameriki. Nobena država še nima letal, ki bi lahko preletela Atlantič v Ameriko in nazaj.

Naval na fašistični shod v Angliji

London, 20. maja. — Razkacena množica več tisoč ljudi je razbila shod v Middletonu, Lancashire, na katerem je govoril Oswald Mosley, vodja Britske fašistične zveze. Množica je napadla Mosleyja s kamenji, nakar se je razvila bitka na ulici. V akcijo je bila pozvana policija, ki je kmalu razpršila pretepače. Nekaj oseb je bilo ranjenih v bitki.

Domače vesti

Obiski

Chicago. — Zadnje nedeljo ob priliki slovenskega pevskega festivala je bilo mnogo obiskovalcev gl. urada SNPJ in uredništva Prosvete in med temi so bili tudi sledeči iz Milwaukeeja: Ruth Golob, Rose Praznik, Mary Sorsak, mrs. R. Praznik, Hil-da Bizjak, Leon Bizjak, Rudy Smole, Matt Smole, Fannie Rad-elj, Josephine Grabner, Mary Zagozen, Mary Gallun, Rose Ju-van, Stanley Starič, J. Poklar, John Poklar, Mary Poklar, Rudy Poklar, Frances Bešek, Mary Glavan, Silvija Poličnik, Dorothy Matkovič, Wand Klemen-ick, Wm. Klemenich, Mary M. Kokalj, Leo Schweiger, Mary in Joe Zagar, Cedie Suštaric, Ana Vidmar, Josephine Vidmar, Helen Ambrozič, John Poklar ml., Fr. in Tereza Slavac, Bill Am-brož, Eugene Schweiger, Eliza-beth Stumpf, Mary Lucas, Rudy Smole, Kathleen Geram, Rudolph Rayten, Joe Mauri Jr., Fr. Udo-vič ml., Tony Kodrič ml., Matt Smole, Frances Langer, Louise Kropusek, Fr. Juvan ml., Louis E. Susterich, Julius Ambrozič, Florian Remitz, Matthew Smole, Albert, Maren in Louise Se-ruga. — Večina teh spada k pev-skemu o d s e k u mladinskega kroška SNPJ, the SNPJ Junior All Stars Chorus.

Novice iz Minnesote

Ely, Minn. — Poročano je bilo v Prosveti, da je br. Blaž Škerjanc, član društva 268 SN-PJ, pri nesreči v rudniku izgubil deano roko. Rea je bil ob raz-strebi amonidnika poškodovan na roki, toda po izjavi zdravnikov bo izgubil le dva prsta. — V Evelethu je umrl 20-letni Ed-ward Fink, rojen tamkaj, ki za-puščal starše, dva brata in se-stro. — Naši rojaki sodelujejo tudi v Aurori pri ustanovitvi nižje trgovske zbornice.

Dva nova grobova v Pueblu

Pueblo, Colo. — V Los Ange-leau, Cal., kjer je bila na obisku pri svoji hčeri, je 15. maja umrla Frances Boje, roj. Tišelj, doma iz Coste pri Dobropolju na Dolenjskem. V Ameriki je bila 42 let in tu zapuščala moža, dva sinova in štiri hčere, v Chicagu brata in v Minnesoti sestro, v starem kraju pa drugo sestro. — Dne 14. maja je umrla Aloj-zija Bavdek, doma z Iga pri Ljubljani, ki zapuščala moža, tri sinove in dve hčeri.

Iz Sheboygana

Sheboygan, Wis. — Tu se je poročila Julija Konec s Philip-pom Suykerbykom. Nevesta je članica SNPJ; ženin pa gotovo postane. Obilo sreče!

Vesti iz Kansasa

Pittsburg, Kans. — Anton Adamič in Frank Bergant iz so-sednje naselbine Yale in oba člana SNPJ sta 13. maja do-bila državljanski papir.

Pennsylvanske vesti

Strabane, Pa. — Tony Ter-shel, sin gl. porotnika Terčija in član društva 589 SNPJ, se je podvrnil operaciji na pretrganju trebušne mrene in zdravi se v bolnišnici v Canonsburgu. Tamkaj se zdravi tudi John Adam, član istelega društva. Članstvo želi obema čim hitrejšega okrevanja.

Cankarjev glasnik

Chicago. — Cankarjev glas-nik, mesečnik za leposlovje in pouk, ima v majski številki sle-dečo vsebino: Demokracija v krizi (uvodnik), Ivan Molek: Pustolovski očka Mortigola-za (satira), Ivan Jontez: Res-nica in cenzor (pesem), Micun Pavičević—Anton Debeljak: Be-dakova izpoved, Milan Medva-šek: Mladinska tragedija (po-vest), Odmevi o glasbi, Ivan Jontez: Zgodovina naših kultur-nih in drugih ustanov, E. K.: Drejetova pot (nadaljevanje pesnitve), E. K.: Julkina zmo-ta (nadaljevanje novele), Aa-faltno jezero, Za gospodinje. — Revija Cankarjev glasnik stane tri dolarje letno, posamezna šte-vilka pa 30c. Naslov: Cankar-jev glasnik, 6411 St. Clair Ave., Cleveland, O.

CHURCHILL NAPOVEDAL ODLOČEN BOJ NEMČIJI

Uposlitev žensk v vojnih industrijah

UNIJE ODNEHALE V OPOZICIJI

London, 20. maja. — Winston Churchill je v svojem prvem govoru po radiu kot predsednik vlade dejal, "da ta otok in vse, kar predstavlja, je prihodnji cilj Hitlerjeve ofenzive. Vlada se ne bo obotavljala v zahtevah, da morajo vsi prebivalci doprinesati velike žrtve. Vse sile se bodo črpane v vojni proti Nemčiji."

Premier je priznal resnost situacije, ki je nastala s prodiranjem nemške armade v Francijo. Zavezniške armade morajo zavreči idejo bojevanja za utrdbami in spoznati, da le z odločnimi napadi lahko postanejo gospodar položaja. Prejranje teorije militarističnih strategov o nepremagljivosti utrdb so bile ovrene v zvezi z vojnimi operacijami na zapadni fronti.

Na milijone ljudi v Angliji, imperiju in Ameriki je silalo Churchillovo napoved, da se bo borba za posest Anglije pričela, ko bo zapadna fronta stabilizirana. Velika Britanija in Francija se bosta odločno borili, dokler ne bo dosežena zmaga na vsaj črti.

Nekaj ur prej se je premier posvetoval s člani svojega vojnega kabineta. Od njega se pričakuje, da bo podal nadaljnjo izjavo o vojni situaciji v parlamentu, ki se jutri ponovno sestane v svojem zasedanju.

Tu je bilo naznanjeno, da je vlada apelirala na milijon žensk, naj gredo v tovarne, ki producirajo orožje in municijo. Anglija se hoče zavarovati pred prihajajočimi napadi s strani Hitlerjevih letalcev. O tem vprašanju se bo vršila diskusija na izredni seji delodajalcev in voditeljev inženirskih unij. Razprava se bo nanašala na delovne pogoje in mezde. Vlada bo skušala mobilizirati štiri milijone žensk za delo v municijskih tovarnah.

Unije in voditeljice ženskih organizacij so odnehale v opoziciji proti uposlitvi žensk v vojnih industrijah, ko je Churchill imenoval Ernesta Bevina, unjskega voditelja za delavskega ministra. V zadnjih dneh se je več tisoč žensk prijavilo za možno vojaško službo.

Ameriški Nemci proslavljajo zmage

Zbiranje sklada za sorodnike padlih vojakov

North Bergen, N. J., 20. maja. — Nemci so dali duška svojemu veselju v demonstracijah, v katerih so proslavljali zmage Hitlerjeve armade v Franciji in Belgiji. Proslave je aranzirala Nemško-ameriška konferenca iz New Yorka.

Na tisoče Nemcev in Nemk v bavarških narodnih nošah se je zbralo v tujaknjem parku. Mladi fantje in dekleta so plesali, starejši Nemci in Nemke pa so sedeli na klopeh, pili pivo in govorili o vojni. Demonstracije so bile neuradno označene za proslavo zmag nemške armade, pobirali pa so tudi prispevke v pomožni sklad za sorodnike v vojni padlih nemških vojakov.

Na vprašanje, kaj misli o vojni, je neki član odbora odgovoril: "Nam ni treba pobežati glav iz sramu. Ako bi Francozi in Angleži zmagovali, bi se vršile velike proslave v glavnem delu New Yorka."



Oglej si Ameriko najprej.

PROSVETA

THE ENLIGHTENMENT

GLASLO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE POMOČNE JEDNOTE

Organ of and published by the Slovene National Benefit Society

Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$2.00 per year, Chicago and Europe \$3.00 per year, foreign countries \$3.50 per year.

Advertising rates on agreement. Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other notices, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Datum v objavi na primer (May 21, 1946), poleg večine imena na naslovni strani, da vam je s tem datumom postala znana. Posvetila je pravilno, da v tem letu ne more.

Glasovi iz naselbin

O smrti mladenice in drugo

Rock Springs, Wyo.—Nimam kaj vselega poročati, pač pa žalostno vest, da je smrt zopet poslegla v naše društvo 10 SNPJ. Zdjaj je vzela člana mladinskega oddelka, 16-letnega Johnnyja Omejca, ki je bil že dalj časa bolan za arno napako. Tukaj zapuša starše, sestro Rozi in strica Franka. Bil je res mirnega značaja in priljubljen pri vseh, kdor ga je poznal. Na mrtvaškem odru je bil med samim cvetjem in kdor je bil med samim cvetjem in kdor je bil med samim cvetjem...

V 1701 šte. Proletarca sem videl vest, da je Roosevelt zelo razdražil Hitlerjeve prijatelje, ker je ostro obsodil njegovo invazijo Danske in Norveške. Pravi, naj bi se bolj zanimal za domače delavce kakor za Evropo in Azijo. Nekateri ljudje hočejo, da bi jim Roosevelt vse naredil. Zakaj sta pa Green in Lewis? Saj sta ona dva delavska voditelja in za \$25,000 na leto bi se lahko več pobirala za delavce kakor se. Tako pa samo kritizirata drug drugega, oba skupaj pa Roosevelta in sploh vse, kar jima ni po volji. Ako bi jima bilo kaj za delavce, bi se združila in bi lahko res nekaj naredila v splošno korist, tako pa le jamrata koliko ljudi je brez dela, za kar sta tudi sama dosti odgovorna, ker podpirata sedanjí sistem. Ako bi mogel, bi ju poslal v Arabijo, da bi tam kamele vodila po Sahari, ne pa delavce tukaj v Ameriki.

Zdjaj prebiram Majski Glas. Koliko se človek spomni iz zadnjih 35 let, posebno se, kdor je takrat in pozneje čital Glas Svobode. Kako so se ti ljudje takrat dajali in kako so nekateri hinavci skušali uničiti Kondo zato, ker je resnično nekoliko preveč očitno zapisal. Res je, da je bil obsojen v zapor, toda je sodišče upravičilo, da se mu kriivica godi in ga je čez mesec dni oprostilo. Konda je rad koga za "bedakom" počastil, toda nič zato.

V listih vidim, da je neki ekspert dognal, kake vrste živež ima največ vitaminov. Toda ne pove koliko vitaminov ima vino ali žganje, če je v njem pelin. Rad bi tudi vedel, kolikoj vitaminov ima smrti greh; "ta mali" greh jih jih nimava več kakor gnili krompir. Glede Prosvete pa vem, da ima vsakdo smrti greh, kdor jo čita. Ne vem pa; kakšen greh je, če čitaš Cankarjev Glasnik ali Proletarca. Upam, da nam bo to razjasnil gospod Trunk, ako mu bo čas dopuščal.

J. Pintar, 10.

Novice iz starega kroja

Ponova vas, Slovenija. — Ze dolgo se nisem oglašil v Prosveti. Sedaj, ko je nekoliko topleje, se bomo že malo otajali. Imeli smo tako hudo zimo, da stari ljudje ne pomejno takega mraza. Nemila smrt nam je pobrala veliko ljudi, posebno pa nam je žal za uglednim možakom Jožetom Permetom, po domače Piskar. Bil je naš župan in cestni

odbornik in premožen posestnik; bil je tudi oskrbnik Novakovega posestva. Imel je krasno podzemsko jamo s kapniki. Umrl je 13. aprila vsled hude pljučnice. Star je bil 66 let in župan 30 let. Zapuša ženo in osem otrok, izmed katerih je pet hčera že omoženih, dva sinova sta še doma, ena hči pa še v višjih šolah. Na njegovi zadnji poti ga je spremljala velika množica ljudi. Lahka mu bodi domača zemlja!

Isti dan si je vzel življenje daleč okrog znani gostilničar Novljan, po domače Jar iz Piščenjaka. Bil je osumljen, da ima nekaj ukradenih stvari spravljjenih. Orožniki so stvar takoj preiskali in Novljana odgnali proti Višnji gori. Med potjo jih je prosil, naj ga izpuste toliko časa, da gre na potrebo. Spustil se je pod cesto in si naglo prezel vrat in žile na obeh rokah. Predno so ljudje prihiteli, je že izkrmavel. Pokojnik zapuša ženo in dva otroka.

Te dni je za vedno zaspala najstarejša žena v naši občini, Ana Prime, po domače Petrova mati. Stara je bila 96 let. Bila je slepa 15 let, toda pred smrtjo je rekla, da bi še rada živeła.

Pritekel Anton.

Barbičevovo preiskovanje

Cleveland, O. — Tri leta je minulo, ko mi je Anton Zganjar iz Gilberta, Minn., pisal, če bi mogel poizvedeti, kje je njegov oče pokopan v Clevelandu, ko je bil ubit pri eksploziji parnega kotla. Ali se mi je posrečilo? Da in ne.

Ko sem šel enkrat marca meseca obiskat Franka Znidaršiča, ki je uposlen pri Cleveland Railway Co. v popraviljanju poulčnih, sem izvedel, da je njegova žena Mary imela mater Marjeto, katere oče je bil župan in da se je pisal Stupnik. Ko se je pa njena mati omožila, se je pisala Franciška Bostjančič, vas Cesta, fara Videm. In seve, ko je Antona Zganjarja mama prejela vest, kaj se je zgodilo z njenim možem, je šla k Stupniku, ki je kot župan znal čitati, in mati Toneta je strašno plakala, ko je izvedela zanjo strašno novice iz Amerike.

Mary je bila takrat mala deklica — svoje starosti ne ve ob tistem dogodku, ve pa, da je bilo poleti, jeseni ali spomladi, in ne pozimi. Mary jih ima 53, in takrat da je bila že tako velika, da je vse razumela, zakaj je šlo. Poznala je tudi Franka Zganjarja in se spominja, da je znal igrati harmoniko. Hodil je tako krepko, da so vaščani rekli, da se je hrib tresel, ko je Zganjar harmoniko nesel! Znal je lepe komade igrati. Ko je ona dorasla in je šla v gostilno na ples, so se tam fantje in dekleta izražali, da ta ne zna tako, kakor je znal pokojni Zganjar. Povedala mi je tudi, da je Antonov oče zapustil pet otrok, ko mu je bila utršana nit življenja tam, odkoder se je nameraval vrniti kakor veliko nas drugih, ki smo mislili, da nas čaka sreča in zadovoljstvo v Ameriki.

kjer se dolarji pobirajo na cestah.

Da sem zvedel tri leta prej za Joeva Novaka, ki je tudi delal v Union Salt Worksu, bi bil lahko izvedel kaj bolj natanko, ker Joe da je bil nekakšen "straw boss." On je dobro vedel o vsem, ker je bil tudi na pogrebu pokojnega Franka Zganjarja. Ali Novak je umrl. Imel je tudi vlogo na North American banki in je bila neka sitnost, saj tako mi je bilo povedano. Novak je bil star 67 let, ko je umrl.

Mary Znidaršič mi je pa tudi povedala, da ima njen mož brata Antona Znidaršiča, ki je takrat delal v Union Salt Worksu in da bi mi on lahko kaj več povedal. Vprašam, kje stanuje. Mary: Nekje na Woodland ave. in East 79, lahko ga boste našli, ker ga vsakdo pozna.

Bilo je mrzlo, ko sem opoldne, ko sem imel tri ure odmora, napravil pot na Woodland ave., da kaj poizvem od Antona Znidaršiča o tisti eksploziji, ki se je pripetila med letom 1892 in 1896 v United Salt Worksu (sedaj Union Salt Works). "Ker vsakdo pozna Znidaršiča, ga bo lahko najti." Ali zmotil sem se, ni, ga vsakdo pozna. Najprvo sem šel v brivnico, vedoč, da bo brivec veliko vedo, ker radi govorijo o vremenu, baseballu, prize fightu — ne pa preveč o politiki, ker je zamera. Ga ne pozna. Vprašam onega, ki ga je bril. Ga ti poznaš? Ne. Srečam salunarja, ki prodaja žganje že 40 let na Woodland in East 75. Is he a Krajner? Yes. Pojdi k Niku na vogal Platt ave. in E. 79. Nick je Krajner, on bo gotovo vedel, ker vse pozna.

Dober dan. Ali ste vi Krajnar? Ne, ja sam Hrvat. Ali on salunar mi je rekel, da ste Slovenec, radi tega sem vas prišel vprašati, če bi vi poznali Antona Znidaršiča. Žena njegovega brata mi je dejala, da ga vsi tukaj na East 79 poznate. Ne jaz, pravi Nick. Ampak če bom poizvedel, pridí čez teden dni. Good-bye in Good-bye. Oh, počkaj. Tukaj je grocerist Finka, on je Kočevar in pozna veliko ljudi, on bo gotovo vedel, kje je. Ali pojdi tudi v salun Shower, tudi on je Kočevar in ima sobe, ki jih oddaja; morebiti je pri njem.

Bila je sredo. Finkova prodajalna je bila zaprta in šel sem k Showerju na Woodlandu. Ali Shower ni imel takega stanovalca, radi tega me pošlje k Kočevarju Mausearju naprej na Woodlandu. Ali tukaj sem pa naletel na Kočevarico, mesto Kočevarja, in poleg se na nekega Madžara, ki je pomagal mrs. Mausear. Tudi Kočevarica mi ne more drugega povedati kakor to, da pozna nekega mr. Shmita, ki govori dobro slovensko. Ali ne ve, kje stanuje. Pogledam na uro in sem dognal, da je moj odmor prekratek in se moram požuriti nazaj. To je bilo 13. marca.

Nadaljujem 14. marca. Najprej sem se ustavil pri čevljarju na Platt Ave. in 82. cesti. Čevljarji popravljajo čevlje in poznajo tiste, ki trgajo čevlje. On je tam že 40 let, ali Antona Znidaršiča ni poznal. Pokaže mi tudi on Kočevarja Finka in njegovo grocerijo. Good-day! Vesle kaj bi rad? Ali vi poznate nekega Antona Znidaršiča? Slišal sem praviti, da ga kličejo tudi Snajder. On je šel v ris na

posvetovanje z ostalimi Kočevarji: z dvema ženskama, menda hčerama, ki sta znali tudi meso rezati in sekati. On svoji stari: Ja, der had eine Kotchevarin, yes, tam stanuje njegova hčer, ona bo gotovo znala kje on stanuje. Dekle-mesarica mi je pokazala hišo na 2664 East 82 street in povedala, da se piše Helena Bauer. Helena je ravno došla domov iz prodajalne in mi pove, da oče stanuje na 7501 Woodland ave. v Mitchellovi restavraciji. Zopet je bil čas za odpotovanje nazaj, da dogotovimo našo popoldansko službo.

Bila je sobota. Ta dan sem končal ob 2. uri popoldne in zopet na Woodland ave. v Mitchell's cafe, kjer vprašam za Antona Znidaršiča. Je ravno odšel na East 93 in Woodland v mestno kopalnico. Grem tja, ali ga ne vidim. Mislim, da je že v kopalnici in čakam, ali ga ni ven. Čakam in vidim že bolj priletnega moža, ki je vstopil. Premierim ga kot detektiv, ker je bil čisto podoben Franku, bratu. Grem k njemu in ga vprašam, če je Anton Znidaršič ali Znidaršič. Ker sem ga iznenadil, se je seveda malo ustrašil. Takoj sem mu začel razlagati, kaj bi rad izvedel in da ni nič hudega. Spoznal pa sem takoj, da bo težko kaj izvedeti od njega. Ker spomin o tem je težko imeti toliko časa v glavi.

Izvedel sem, da je Frank Zganjar stanoval pri Franku Snajderju, ki se je naselil v Ameriko iz vasi Luče pri Grosuplju. In to na Lake streetu, sedaj Lake ave. in vogal 40. ulice, umrl pa je v Lorainu, Ohio. In Anton Znidaršič je takrat stanoval pri Jakobu Cernetu, ki je bil doma iz Zagorice, odkoder prihajajo tudi Znidaršiči. In to da spada pod okrajno sodnijo Velike Lašče, okraj Kočevje.

Anton Znidaršič je došel v Ameriko (Cleveland) 29. julija leta 1892 in je takoj pričel delati v United Salt Worksu. Njegovo delo je bilo, da je melo maslo (butter) po soli, in včasih so prišli tja rojaki, ki jim je dal masla na kruh, ker so rabili najboljšje maslo za to opravilo. Seve, če so to videli "formani," so ga posvarili; da ne sme tega delati. On je star sedaj 67 let; star je bil komaj 16 let, ko je došel v Ameriko iz stare domovine. Spominja se svojega bossa Jacka Maurerja, kakor tudi Franka Zganjarja, ki je delal znanj, kjer so vrtali za cevi, ki so jih zabijali v zemljo do 2,000 čevljev globoko. Za to vrtanje so rabili parni stroj. In zgodilo se je neki dan, da je ob deseti uri dopoldne eksplodiral kotel pri stroju, kjer je ubilo očeta našega Antona v Gilbertu in še več drugih. Znidaršič pravi, da šest, a James Shaw, ki je bil takrat tam uposlen od leta 1891 do leta 1901, sedaj pa je predsednik direktorjev The Colonial Salt Company v Akronu, Ohio, pa pravi, da štiri. Oba vesta za eksplozijo, ali nobeden ne ve letnice in meseca. Znidaršič pravi, da je bilo meseca maja.

Znidaršič se še tudi spominja, ko je prišel Frank Zganjar k njemu in se še tisti dan pritožil, da se ne počuti dobro. Oni so skupaj opoldne malcali. In še tisto jutro se je pripetila strašna eksplozija, ki je stresla vso solinsko tovarno. Vzrok, da je toliko življenj prenehalo, je bila pozabljivost: vode ni bilo v kotlu.

Znidaršič trdi in nam je celo pokazal prostor na Calvary pokopališču, kje mora biti Frank Zganjar pokopan. Ali tam so grobovi izravnaní; v času epidemije "flu" v letu 1918 in 1919 so tam pokopavali otroke. Nagrobnih spomenikov ni. Pokojnemu Zganjarju so po starokrajški navadi dal lesen križ na grob, ki je pa že davno izgubil. Imena ni mogoče dobiti v pisarni na pokopališču. Tukaj je bila rojena deklica Snel, ki je umrla in so jo pokopali tudi na Calvaryji, ali so jo imeli vpisano kot Arnel. In tako si pomagaj. Če bi bili tam nagrobni spomeniki, bi bil jaz zapisal njih letnice in bi pronašel iz starih časopisov, kdaj je bila eksplozija. Ali teh ni. Bil sem že v mestni čitalnici, kjer so mi izročili, če prav ne radi, The Cleveland Plain Dealer. Papir se kar lušči kakor kača na spomlad.

Pokopališče Calvary se prične na East 96 at in Miles ave., v bližini 99. ceste pri potoku ob Pennsylvania železniški progi. (Daj se na 2. strani.)

Ob tednu

Anton Garden

Prošli četrtek je Prosveta prinesla članek Etbina Kristana, staroste slovenskih socialistov tukaj kot v stari domovini. Nas je lepo število, ki smatramo Etbina Kristana za svojega učitelja in ga globoko spoštujemo, ne glede če se vselej strinjamo z njim ali ne.

Tako se na primer nekateri, dasi smo bili že mladi po letih, izkušnjah in v socialističnem gibanju, nismo mogli strinjati z njimi v prvi svetovni vojni, ko je pobijal strankino sentlousko resolucijo in zagovarjal vstop Amerike v vojno, seveda v interesu demokracije in svobode. Kdo je bil takrat v zmoti in kdo v pravem, je pokazal imperalistični mir, ki je bil sklenjen v Versaillesu in kateri je v veliki meri skotil nemalnacizem in še marsikaj drugega.

Tudi se nismo mnogi z njim strinjali glede Rusije: ne prva leta, ko je pobijal boljševiško revolucijo, daš je zgodovina pokazala, da je bil takrat v pravem in mi v zmoti, ne zadnja leta, ko je zelo simpatično gledal na Stalinov režim (do pakta z nasiji), katerega smo nekateri že javno pobijali vsled totalne degeneracije in požgavanja socialističnih načel. Tega ne omenjam vsled kakšnih kapric, marveč kot rekord — pokazem, da smo ljudje, vsi podvrženi zmotam, ne glede kako je kdo briljant. In pokazalo mi človeka — ali pa gibanje — ki ne dela napake. Je sicer tragično, ampak življenje je pač tako.

Ni treba omenjati, da je Kristanov članek drakonično kritičen napram antivojni resoluciji, katero je sprejela večina na zadnji konvenciji v Washingtonu. Človek bi želel, da bi ga čitala vsa tista večina, ki se je izpekla za izolacijo, čeprav je čitala slične argumente pred konvencijo v "Hammer & Tongsu," publikaciji za obrambo članske razprave. In take argumente je slišala tudi na konvenciji, toda večina je ostala — večina. Če se ne motim, je danes že manjšina.

Nimam namena, da bi zagovarjal to resolucijo, ker se z njo ne strinjam, kar sem že povedal. Toda je niti ne obojam iz štirih razlogov. Prvi razlog je, ker se strinjam z njeno osnovno točko, ki je PROTI ameriškemu vstopu v vojno. In večina je bila mnenja, da je edina pot za preprečenje ameriškega vstopa v vojno, da se dežela gospodarsko ne naveže na vojno na strani zaveznikov. To je Amerika storila v prvi svetovni vojni in to je bil glavni vzrok, da je bila potem potegnjena v vojno, da na eni strani prepreči izgubo do tedaj privatnih milijardskih investicij in posojil v zavezniških državah, na drugi pa, da prepreči gospodarski polom, ki bi bil nastal, ako bi zavezniški odpovedali nadaljnja naročila radi izčrpanja kredita. In večina v stranki je mnenja, da ta marksistični ekonomski princip, izražen v načelu marksistične determinacije, še vedno drži. In kjer so ekonomski interesi, tam so tudi politični. Napaka večine je v tem, ker ni analizirala, če se more Amerika gospodarsko izolirati ali ne, da se izogne vojni.

Moj drugi razlog, da se ne vznemirjam radi te resolucije, je čisto praktičen: ker vem, da je ameriški trg za ves vojno in civilni material na široko odprt Angliji in Franciji, dokler imata denar in kredit. Slednjega bosta gotovo dobili, ker se je ameriška vlada že toliko navežala na obe državi iz več vzrokov, da bo zletel tudi Johnsonov zakon, ki prepoveduje kredite onim državam, ki so smatrala Strica Sama za "sučkerja" in pred kakimi desetimi leti prenehale s plačevanjem vojnega dolga. Ta znaša sedaj z zapadlimi obrestmi vred skoraj 13 milijard.

Tretji razlog, da se ne vznemirjam radi te resolucije, je v tem, ker smatram za kardinalno potrebo, da se v Ameriki sliši odločen glas, ki bo svaril deželo pred vojno ponorelostjo in pred vsem, kar pomeni ameriški vstop v vojno. In ameriški vstop v vojno pomeni takojšnje oesdlanje dežele z absolutnim totalitarizmom, v katerem bodo izgubili zadnje sence demokracije in civilnih svobodščin in v katerem bo delavstvo postalo, hočeš, nečeš, moraš osnoven privešek v vseh totalitarnih državah. Kdor bi se temu uprbal, bo zdroljen v prah. Taka je vojska, ki si sama piše svoje zakone.

Moj četrti razlog za slegmatičnost je v tem, ker sem prepričan, da bodo razmere prisilile stranko, da v bližnji bodočnosti revidira to resolucijo.

Kar se tiče očitka, da socialistična stranka dela štafazo stalinizmom, ki danes kriče proti Angliji in Franciji in nasprotujejo ameriškemu vstopu v vojno, je to gola slučajnost, kakor je bila tudi gola slučajnost njih kričanje ZA VOJNO pred Stalin-Hitlerjevimi paktom. Takrat so na podlagi enake logike delali štafazo komunistom pa socialni demokratje okrog newyorške. (Daj se na 2. strani.)

Pred dvajsetimi leti

(Iz Prosvete, 21. maja)

Domače vesti. Podrobna slika o krvavih dogodkih na Zaloški cesti v Ljubljani objavljena v Prosveti.

Delavske vesti. V West Virginiji se pojavljajo krvavi incidenti ob lokalnih rudarskih stavkah.

Je inozemstva. Jugoslovanska delegacija se je vrnila domov iz Italije. — Delavske unije v Angliji demonstrirajo proti pošiljanju bojnega blaga Poljakom.

Sovjetska Rusija. Poljaki so bili tepeni v dveh bitkah in začeli so se umikati iz Ukrajine.



Članice Ameriške učiteljske federacije piketirajo mestno hišo v New Yorku v znak protesta proti znižanju apropiacij za vzdrževanje ljudskih šol.

Obramba dostojnega življenja

Svetovna situacija nam bolj in bolj oblikuje strašno dejstvo, da je danes na tehnični dostojno življenje slehernega normalnega človeškega bitja na svetu.

Kaj je dostojno življenje? Dostojno življenje je tam, kjer ima posameznik, torej tudi reven delavec in farmer, svobodne pogoje za izboljšanje svojih življenjskih razmer, če se hoče in kadar koli se hoče poslužiti teh pogojev.

Kaj so ti svobodni pogoji (civilne svobodščine in politična demokracija sploh), je jasno povedal Etbin Kristan v svojem globokem in stvarnem članku zadnji četrtek v Prosveti. Človek se uči iz kontrastov in primerjanja. Primerjajmo svobodne pogoje v demokracijskih deželah, čeprav kapitalističnih, s suženjskimi pogoji v totalitarnih deželah in velikanska razlika, kakor dan in noč, mora biti na dlani slehernemu človeku, kateremu je količkaj do resnice in poštenja.

Da imamo v Ameriki še vedno te pogoje za dostojno življenje, bodo to resnico zanikali le idiotje in pa odkriti ali prikriti pristaši tujih diktatorjev. Na te se ne bomo ozirali. Je pa med nami v Ameriki mnogo poštenih ljudi, ki nočejo ali ne morejo spoznati, da tem pogojem preti nevarnost od zunanje totalitarne agresivnosti. Notranjo nevarnost dobro vidijo in poznajo—in včasih je bilo res, da je bila notranja nevarnost (ameriška reakcija vseh vrst) večja od zunanje, danes pa to ni več res! Danes je zunanja nevarnost vedno večja realnost, katere se—v luči tega, kar se danes godi v Evropi in Aziji—lahko v enem letu ali dveh strne z notranjo nevarnostjo in postane usodopolna za svobodne pogoje življenja v Ameriki.

Velika zmotna je, če mislimo, da je Amerika absolutno varna pred totalitarnimi diktatorji iz Evrope in Azije in da si ameriški ljudstvo lahko samo kuje svojo bodočnost brez otira na zunanji svet, da si ameriški ljudstvo lahko samo voli mir ali vojno, kar že hoče. To je silna zmotna.

Res je, da Američani ne bi poginili glada, če bi se recimo jutri vse ostali svet pogreznil in bi vse druge kontinente zalila voda. Če bi se to zgodilo, bi takoj nastala dva velika faktorja. Prvič bi sleherna misel na oboroženo obrambo na zunan absolutno odpadla, kajti nihče od zunaj bi ne ogražal več naših pogojev obstoja in izboljšavanja življenja; drugič bi nas naradni nagon samohrane prišili, da bi takoj upregli vse sile svoje znanosti, da nadomestimo surovine, katerih bi ne bilo več od zunaj.

Sedanja realna situacija je pa drugačna. Mi lahko stokrat izjavimo, da nečemo biti odvisni od tujezemstva—kijub temu smo odvisni na sto načinov! Mi lahko stokrat izjavimo, da nas evropska vojna nič ne briga in ne brigajo nas zmagujoči totalitarni režimi tamkaj—ampak to nas ne odvrača od dejstva, da se totalitarni režimi brigajo za Ameriko, da jo potrebujejo zase, da sovražijo našo demokracijo in imajo tu svoje pete kolone, ki jim pripravljajo pot za uničenje te naše demokracije in svobodnih pogojev dostojnega življenja!

Ko so voditelji Anglije ob izbruhu vojne v zadnjem septembru izjavili, da računajo s triletno vojno, je Hitler odgovoril: "O dolgosti vojne imamo tudi mi nekaj besede—kaj če bi mi odločili, kdaj bo vojna končana?..."

Ameriški zagovorniki gesla "roke proč od vojne!" so pozabili, da Amerika sama ne more odločevati... Besedo o tem imajo tudi totalitarni diktatorji—in Hitler, če zmaga v Evropi, bo lahko rekel: "Mi bomo odločili, če bo Amerika imela mir in kakšen mir!..."

Zadnje se lahko uresniči v enem letu ali dveh in kaj POTEEM? Ali bomo rekli ko je pred leti rekel neki pošten, toda silno revolucionaren pacifist: Le pustimo sovražnika, naj pride in nas okupira, mi pa bomo potem že organizirali revolucijo proti njemu? ... Saj res!—danes vidimo, kako plantijo revolucije na Češkem, Poljskem, Norveškem in kmalu bodo pluntele v Nizozemski in Belgiji!

Fakt je, da pogoji dostojnega življenja v Ameriki ne bodo varni toliko časa, dokler bo rogovili zadnji totalitarni diktator zunan Amerike. Med tem se pa moramo zavedati, da je to življenje kljub vsemu kapitalističnemu izkoriščanju, zlodejstvom in krizam—STOKRAT boljše kot pa je pasje življenje pod totalitarnimi diktaturami. Če se bomo zavedali te resnice, se bomo tudi energično brigali za obrambo teh pogojev, dokler je še čas.

KNUT HAMSUN

PROSVETA

Poslovenil FRAN ALBRECHT

Stopil sem k oknu in pogledal ven: videlo se je na Vognmandsgade. Doli na cestnem tlaku se je igralo par otrok, beraško oblečenih otrok v beraški ulici; obmetavali so se s prazno steklenico in zraven kričali na vse grlo. Voziček s hišno opravo se je počasi peljal mimo njih; to je morala biti družina, ki so jo vrgli na cesto, ki je menjala streho izven navadnega selilnega roka. To mi je v trenutku prišlo na misel. Na vozičku so ležale postelje in oprava, črvice posteljne deske in naslanjaji, rdečecbarvni stoli s tremi nogami, plakte, železnina in jedilno orodje iz pločevine. Majhna deklica, čisto otrok še, aila grdo bitje z zmrlim noskom, je sedela vrh vozička in se trdno oprijemala s svojimi ubogi-mi malimi, posinjelimi rokami, da bi ne pala na tla. Sedela je na kupu strahovitih, mokrih posteljnakov, na katerih so spali otroci, in gledala na male pod sabo, ki so se obmetavali s steklenico...

Videl sem vse to in brez truda zapodel vse, karkoli se je vršilo. Stojec tam pri oknu in opazujoč, sem misljal tudi dekle svoje gospodinje, ki je pela poleg mene v kuhinji; poznal sem napev, ki ga je pela; zato sem prihluhnil, če poje napak. In nato sem si dejal, da bi idiotski človek vsega tega ne mogel; hvala bogu, bil sem prav tako pri zdravi pameti kakor vsak drug človek.

Zdajci sem zagledal, kako se je dvoje izmed otrok sprickalo na cesti, dva majhna dečka; enega sem poznal, bil je sin moje gospodinje. Odprl sem okno, da bi slišal, kaj si pravita drug drugemu in takoj se je nagomilila gruča otrok pod mojim oknom in se požljivo zazrla kvišku. Česa so neki pričakovali? Da bi jim vrgel kako stvar? Posušene cvetlice, kosti, cigaretno odpadke ali karkoli, kar bi giodali in s čimer bi se zabavali? Medtem se oba mala nasprotnika nista nehala obdelavati. Besede, podobne velikim, mokrim postajam, so se usipale iz deskih ust, strahovite pasovke v jeziku vlačug, kletvice-pomorščakov, ki sta se jih bila naučila nemara doli na pristaniskem mostišču. In tako živo sta oba pri tem prerekanju, da niti ne opazita, ko prihiči moja gospodinja k njima, da bi slišala, kaj se prav za prav godi.

"Da," je pojasnjeval njen sin, "zgrabil me je za vrat, da mi je kot sapa pošla!" S temi besedami se je okrenil proti malemu malopridnežu, ki se je zlobno režal vanj in je zaklical ves kipeč od srca: "Idi k vrgru, ti kaldejski bik, ti! Takšen pobalim se upa zgrabiti koga za vrat! Hudci me vzemi, če te ne bom..."

In mati, ta noseča mati, ki je zavzemala s svojim telesom malone vso ozko ulico, je prišla svojega desetletnega fanta za roko, hotoč, da bi šel z njo, in rekla: "St! Drži jezik za zobmi! Prav pošteno znaš preklinjati, se mi zdi! Saj gobeždaš, kakor bi leto in dan prečepel v beznici! Mars, v hišo!"

"Ne, v hišo ne!"
"O, pač—kar hitro!"
"Ne, v hišo ne!"

Gori pri oknu stojim in gledam, kako se mati čimdalje bolj srdi: ta zopni prizor me razburja na vso moč, ne morem se več vzdržati, zato zakličem fantu, naj pride za trenutek k meni v sobo. Zakličem dvakrat, samo da bi zmotil, da bi napravil konec temu nastopu, zadnjikrat zakličem zelo glasno in mati se osuplo okrene in pogleda gori k meni. In v trenutku zadobi spet svoj popoln mir, se ozre vame predrzno, tako aila zviška se ozre vame in se nato odstrani z očitajočo opazko svojemu sinu. Tako glasno govori, da jo lahko slišim, ko pravi:

"Fej, sram te bodi—da te vidijo ljudje, kako si poreden!"

Od vsega, kar sem opazoval na ta način, mi

ni ušla niti najmanjša podrobnost. Moja pozornost je bila skrajno čuječa, skrbno sem vdihal sleherno malenkost in stal in razmišljal o vseh teh stvareh, kakor so se pač dogajale. Nemo-goče torej, da bi mi bil razum v neredu. Kako tudi naj bi bilo kaj v neredu?

Čuješ, veš kaj, sem dejal hipoma; zdaj si se dosti dolgo ukvarjal s svojim razumom in si belil glavo zaradi njega; zdaj je treba napraviti tem norčijam konec! Je mar to znamenje blaznosti, če vse stvari tako natanko pojmuješ in opaziš, kakor si jih? Saj se moram skoraj smejeti nad tabo; zagotavljam te lahko, stvar ni brez humorja, kar morem jaz presoditi. Skratka, vsem ljudem se pripeti kedaj v življenju, da se kam zaleti in to ravno zmerom pri najenostavnejših vprašanjih. To čisto nič ne pomenja, to je golo naključje. Kakor rečeno, za las manjka, da bi se ponorčeval iz tebe. Kar se tiče tistega kramarskega računa, tistih beraških pet šestnajstih ničvrednega stva, bi dejal skoro,—haha, takšenle sir z nageljčki in poprom, sir, pri moji duši, po katerem bi človek, naravnost povedano, kmalu otroke dobil,—kar se tega smešnega sira tiče, bi se kaj lahko pripetilo najboljšemu, da bi pobudil od tega; že od samega duha po tem siru bi se človeku vzdignilo... In norčeval sem se iz vseh zeliščnih sirov na svetu... Ne, dajte mi kaj užitega! sem rekel, dajte mi, če že hočete, pet šest-najstink dobrega masla. To je popolnoma druga zadeva.

Hektično sem se smejal tem svojim dimislekom in jih imel za sila smešne. Res mi ni manjkalo prav nič več. Bilo mi je dobro. Bilo mi je tako rekoč jako dobro! Bil sem bistra glavica; Bog bodi zahvaljen in češčen, prav nič ji ni manjkalo!

Moja živahnost je naraščala, ko sem hodil po sobi in govoril s samim seboj; glasno sem se smejal in se čutil silno vzradoščenega. Ampak resnično je bilo tako, kakor da sem bil potreboval zgolj tega veselega, kratkega hipa, te minute svetle očaranosti brez vsakršne skrbi, da mi je postala glava spet zmožna za delo. Sedel sem k mizi in pričel spet s svojo alegorijo. In šlo je zelo dobro, tako kot že davno ne; ne posebno hitro, a zdelo se mi je, da je bilo tisto malo, kar sem napisal, čisto izvrstno. Ne da bi se bil utrudil, sem delal celo uro.

Pravkar sem bil pri jako važni točki te alegorije, pri požaru v knjigarni; to se mi je videlo tako važno, da se mi je vse drugo, kar sem bil napisal dozdej, zadelo ničevno poleg te točke. Ravno sem hotel na toč globokoumno oblikovati svojo misel, da to, kar je tu gorelo, niso bile knjige, marveč lobanje, človeški možgani, hotel sem napraviti iz teh gorečih lobanj pravo pravcato Jernejevo noč.

Tedaj so se moja vrata hipoma z vso silo odprla in priveslala je v izbo moja gospodinja. Se na pragu se ni ustavila, kar na sredo sobe je prišla.

Izvil se mi je kratek, hripav vzklik; bilo je res, ko da me je kdo udaril.

"Kaj?" je vprašala, "mislila sem, da ste nekaj rekli? Novoga gosta smo dobili in potrebujemo zanj to sobo; čez noč morate spat spodaj pri nas; da, svojo posteljo boste tudi imeli." In ne da bi čakala mojega odgovora, je brez ovinkov pričela brakati moje papirje za mize in mi jih spravljati v nered.

Kakor bi odpihnil, je izginilo moje dobro razpoloženje, bil sem jezen in obupan in se takoj dvignil. Pustil sem jo, da je pospravila mizo in nisem rekel ničesar; niti besede. Nato mi je dala vse papirje v roko.

Ni mi preostalo drugega, kot zapustiti sobo. (Dalje prihodnjije)

Zgodba o pozabljeni lisici

Tržič je s svojimi štirimi tisoč prebivalci, ki prebivajo na silno stisnjemem prostoru; tako-rekoč ena sama velika družina, ki živi pravo družinsko življenje s kregom in smehom in jokom in stokom. Vsi se med seboj poznajo, se imajo radi, se sovrāžijo, si žele dobro, pa tudi slabo. Ljudje so. Tržiška družina pa ima dve posebni lastnosti. Prva je, da ne pozna stanovskih razlik, druga, da ima posebne talente za potegavščine, ki jih skoraj nikjer drugje ni v taki meri. O tem nas bo prepričala naslednja zgodba.

Gospa Meta ni domačinka, ali že nekaj let prebiva v Tržiču. Njen mož ima uvaževanja vreden položaj med javnimi nameščenci. Balos je kraj njune domačije. Tržiška postava veli, da je že sobota gospodov dan in da so torej iz njim-zdruzene pripisestvovane pravice obiska kina in potem malega družabnega večera pri Lončarju. Med tem, ko sede gospe v kina, se zabavajo gospodje s tarokom. Nad njih-

vo mizo je patron vseh kvartopircev Smrekarjev "kibic", ki se reži tako, da se mu vidijo vse skrbine od devetega kolena. Ko pridejo gospe od platnene zabave, posejedo večjo mizo, nad katero je stara polskrinja in na obodu pristne tržiške besede: "Lej ga, al' homo še n'ga?" Za žensko omizje pomenijo: Če bomo še enega do kosti obrale, kakor je to pač stara ženska navada. Najživahnejši čas je takole pred polnočjo. Gospa Meta pa ne pride do prave besede, ker se ji lahko zatika, pa je vseeno vesela in razigrana. Ko jo soprog pozove, da gresta domov, se le nerada odzove, ker ima svojo družbo prav rada in teden je res dolg. Pa le vstane in se odpravi. Tako je bilo tudi tistega usodnega večera.

Drugo jutro je pospravljajčica zagledala na kljuki lepo lisico, ki ogreva zmrlje ženske ude in daje pravemu obrazu poseben čar. Domačija gospa Ivan-ka jo spozna in jo spravi. Ne bila bi ženska, če bi obdržala važno vest zase in vrnila lisico rjenu lastnici. Nedeljska "bor-zar" je smatrala za svojo nalogo, da tudi to reč do podrobnosti preneseta; načrt, ki ga je skovala, naj bi prepričal pozab-

ljivo posestnico lepe lisice, da je noanja lisice ob koncu oktobra pravcato izzivanje onih zastop-nice ženskega spola, ki lisice še nimajo v redu.

Gospa Meta sreča v ponedeljek gospo Ivanko in razvije se strogo družaben razgovor.

Ivanka: "Oh, oprostite, gospa Meta, ali niste vi v soboto pri nas pozabila lisice?"

Meta: "Ne, ne, kaj vam pride na misel, gospa Ivanka, saj me poznate, da jaz nikoli ničesar ne pozabim. Moja lisica je doma v omari. Hvala lepa za dobro voljo!"

Ivanka: "Oprostite, gospa Meta, jaz sem mislila na vas, ko je večerj naša natakarcica našla v drugi sobi lisico. Danes dopoldne pa je prišel neki potnik in jo je vzel, češ da jo je pozabila njegova žena. Pa zbogom, gospa Meta!"

In gospa Meta je odbrzela s košaro obola. Spotoma jo je pa vendar dobila neka čudna tesnoba. Za seboj je pustila vsa vrata odprta in zdirljala je naravnost v omaro. Premeče vse, pregleda drugo, tretjo, lisice ni nikjer. V tem stopi v stanovanje njen mož, ki je postal streljovod za vso čudno nesrečo. "Saj bi vendar moral vedeti, ali sem

Ceremonije v zvezi s pričetkom gradnje stanovanjskega projekta v newyorškem distriktu Queensu.

imela lisico ali ne, zakaj te pa imam, če ne moreš name paziti, ti si kriv, da sem ob lisico, ti, ti, ti!" se je hudovala gospa Meta in že je tekla nazaj na trg, da se ujame gospo Ivanko in jo še enkrat pobara zastran zgubljenega lisice.

Ljuba gospa Ivanka je na srečo šla stala na trgu in vneto razpravljala s sosedo gospo Malko, kaj da bo kuhala za večerjo in katero obleko bo imela letos novo, pa kakšne čevlje bo izbrala. Gospa Meta jo je potegnila v vežo in začela jecljati, da je lisica gotovo njena, ker je nima doma. Kdo jo je vzel, če ga pozna in kje naj ga išče? Gospa Ivanka je spravila iz sebe, da ne ve točno, kdo je bil, da pa se ji zdi, da je bil potnik iz južnih krajev, kjer prodaja klofutarjeve čevlje. "Pojdite, draga Meta, v klofutarjevo tovarno, tam vam bo gospod klofutar natančno povedal, kako in kaj!"

Gospa Meta je še s težjim srcem merila klanec v zgornji konec Tržiča, kjer je stala klofutarjeva tovarna. Vsa plaha je potrkala in vstopila. Vedno nasmejan gospod Pepko jo je pozdravil z vso radostjo in jo po-baral, po kaj je prišla. Gospa Meta je potožila težave svojega srca. "Ja, veste, milostljiva," je hitel gospod Pepko, "naš potnik je pravkar odpotoval v Bosno. Zdaj ga ne bo kaka dva meseca. Zaupno vam pa povem, da je veliko falot in imam sam s tem Memhetovičem večne neprijetnosti, ker se s poštenostjo nič kaj ne razume. Če vam smem svetovati, potem pojdite naravnost k orožnikom in prijavite zadevo. Tu je naslov njegovega stalnega stanovanja v Mostaru, kadar je seveda doma, kar pa je veliko redko."

Gospa Meta je obupavala. Solze so ji stopile v oči, ko je šla po stopnicah. Njena lepa lisica je proč, kaj jo bo grelo, kdo vse se ne bo posmehoval njeni pozabljivosti! In kje bo dobila drugo in kaj bo rekel skopuški soprog, ki mu ne gredo dinarji iz-pod roke za take ženske reči! Noge so se ji tresle, ko je šla navzdol proti Glavnemu trgu. Premišljevala je, kaj poveče strogemu očesu postavte, katerev mora zapustiti sitno zadevo. Imela je srečo. Orožniški poveljnik gospod Zmagoslav je bil pravkar stopil iz vojašnice na trg in vihal male brčice. Gospa Meta plaho pristopi in se oprošča, da nadleguje kar na cesti. Gospod Zmagoslav jo zvesto posluša in sproti beleži potrebne podatke. Ko mu izroči gospa Meta naslov, pravi: "Veste, gospa, zadeva je težja kakor si mislite. S tem človekom smo imeli že

dosti opravkov, ampak zanesite se name, vse bom tako napravil, da boste z mojim uspehom gotovo zadovoljna. Prosim, bodite tako ljubeznivi in se oglašite čez štirinajst dni."

Malo potolažena je šla gospa Meta domov. Ura je šla že na polodne in na štedilniku je stala voda. Kako naj opraviči zamudo kosila? No, možek bo že potrpel, saj gre za lisico, si je mislila.

Štirinajst dni se je vlekle kakor čevljarska dreta, ki ji ni konca; kadar pa se pretrga, potem je nesreča. Vsa usta njene družbe so bila kakor zapečateni, nihče ni zinil niti besede o lisici, ko bi gospa Meta najrajši samo o tem govorila. Končno. Danes je druga sedmina. Gospa Meta gre na orožniško postajo. Gospod Zmagoslav ji že od daleč odmahuje z roko, da ni nič in reče, naj se po štirinajstih dneh zopet oglašite. Gospa Meta je vse bolj zamišljena, vidno hušlja in se še za sinčka ne zme-ni, ki namerja prve korake v "ta malo" šolo. Kaj bo, kaj bo, lisica, lisica presneta ji ne gre iz glave!

Zopet je preteklo štirinajst dni in točno na minuto jo ubere na orožniško postajo. Gospod Zmagoslav ji pokaže akt, kjer stoji, da imenovani osumljenec odločno taji vsako prilastitev lisice in grozi celo s tožbo radi neutemeljenega suma. "Sedaj pa še to," si šepeta Meta, "ali naj stopim radi lisice še pred strogega tržiškega sodnika kot obtoženka? Kaj bo, kaj bo?" Doma jo je sprejel možek naravnost dobrohotno in jo miril, naj si cele reči ne žene tako k srcu. Bo že kako, čeprav brez lisice in brez prijetne gorkote. "Metka," je dejal, "sedi rajši pogumno k šivalnemu stroju in šivaj za Miklavža in za božič igrače, ki jih znaš tako lepo delati, da bo imel sinko in drugi otročki, za katere imaš naročene, veselje!" Kaj je tudi hotela? Miklavž pred vrati, božič na poti, paročil za igrače nič koliko, zato se je vsedla in delala od jutra do večera in pozno v noč. Misli pa so ji vendar neprestano uhajale za lisico, pa k Memhetoviču v Bosno in na orožniško postajo in še sodišče se je vpletalo vmes. Se sanje so bile hude zaradi tega.

Minil je Miklavž, sveti večer je. Gospa Meta pripravila svojo posebno svetovečerno pojedino za svojo družinico. Polne roke ima dela, drevesček je treba okrasiti, za vse je sama in se suče kakor navita. Soprog in sinko sta šla z doma po mah za jaslice, ura gre na pet, sama je doma. Pozvoni zvonček. Neje-voljna hiti odpret. Na vratih se

pokaže poštni sel z veliko škatlo v roki in s spremnico pod čepico. Gospa Meta gleda debelo in s tresočo se roko podpisuje nepričakovano pošiljko. "Kdo pošilja, kaj pošilja, komu pošilja?" se sprašuje in ne more najti ne noža ne škarij, da bi hitro prezela vrstico. In ko se ji le posreči dvigniti pokrov, pade vzrak in sklence roke. Njena lisica ji moli prijazni gobček naproti in v gobčku drži dišeče pisemce: "Lisica se je na srečo našla. Vsi častilci vam jo vračajo z željo, da jo denete pod božično drevesce. Za prestani strah in mnoga pota prilagajo deset di-

narjev"... Ko je držala v kab lisico in pismo in banko omi plavi za deset dinarjev, je gospa Meta tresla od jense, se je dala Tričanom tako gantno potegniti. Od tedaj ni verjela ničesar več.

HUMOR

Slaba trgovina

Solski nadzornik pride ljudsko šolo ravno med zamenjavo pisov in vpraša nekega učence: "Povej mi, zakaj je zemska obla zgoraj in spodaj vsena?"

Deček se niti ne zbere, da pomisli, ko že na težko vprašanje odgovori učitelj:

"O, prosim, gospod nadzornik, tega nisimo mi pokvarili. Takšen globus smo dobili od trgovca."

Pri neki priložnosti pripoveduje nadzornik ves razburjen tem dogodku svojemu znanu pri obedu.

"Pomislite, vprašal sem kega učenca, zakaj je zemska obla zgoraj in spodaj vsena? učitelj mi je pa odgovoril, da trgovec poslal takšen globus."

"Da, da," se zgraža nadzornik znanec, "tudi jaz sem večkrat svetoval, naj nikar kupuje šolskih potrebščin trgovcu Brglezu."

Zasoljenemu računu pri Ribničanu, da je pisan z vilicami, to ena, ampak štiri ene skrajno je 1111, 2222 itd.

MAJSKI GLAS IN NJEGOVA VSEBINA

V letošnjem Majskem Glasu je kakih 60 spisov in okrog 20 slik. Obsega s platnicami vred 100 strani.

Zanimivi v njem so podatki iz naselbin, o naših klubih, spomini na delo v preteklosti, razprave, satire in črtice.

Kakor slovenski, nudi tudi angleški del raznovrstno gradivo. Tako bo Majski Glas čitatelje zadovoljil tudi v tem oziru.

Cena je nizka. 25c za posamezen iztis. Ako ga še niste naročili, storite to takoj, dokler ne poide zaloga.

PROLETAREC

2301 So. Lawndale Ave. - Chicago, Illinois

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETA

Po sklepu 11. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveta in priložite eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine in eni naročnik. List Prosveta stane za vse enako, za člana ali nečlana \$6.00 na eno leto naročnina. Ker pa člani še plačajo pri assessmentu \$1.50 za tednik, se jim to priložje k naročnini. Torej sedaj ni varoka, reči, da je list predrag na članu SNPJ. List Prosveta je vaša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan. Cena lista Prosveta je:

Za Zdruc. države in Kanado \$6.00	Za Cicevo in Chicago je \$1.50
1 tednik in..... 4.00	1 tednik in..... 4.00
2 tednika in..... 6.00	2 tednika in..... 6.00
3 tednike in..... 8.00	3 tednike in..... 8.00
4 tednike in..... 1.20	4 tednike in..... 1.20
5 tednikov in..... nič	5 tednikov in..... 1.50

Za Evropo je..... \$9.00

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je vaša lastnina.

Pojasnilo:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list tednik, bode moral tisti član iz dočimne družine, ki je tako skupaj naročena na dnevnik Prosveto, to takoj namaniti upravništvu lista. In obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne storit, tedaj mora upravništvo snižati datum za to vsoto naročnika.

PROSVETA, SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., Chicago, Ill.

Priloženo pošiljam naročnina na list Prosveto vsoto \$.....

1) Ime.....Čl. družina št.....
 Naslov.....
 Ustavite tednik in ga pripilite k moji naročnini od slededih članov moje družine:
 2).....Čl. družina št.....
 3).....Čl. družina št.....
 4).....Čl. družina št.....
 5).....Čl. družina št.....
 Mesto.....Država.....
 Nov naročnik.....Star naročnik.....

TISKARNA S.N.P.J.

SPREJEMA VSA

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila na veselice in ahode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, nemškem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA V ČLANSTVO S.N.P.J. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne.—Cene zmerno, unljako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-59 SO. LAWDALE AVENUE

CHICAGO, ILLINOIS